DOI: [10.32702/2307-2105-2020.3.11](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.3.11)

УДК 338.2:349.6:658

*М. В. Мельникова,
д. е. н., доцент, провідний науковий співробітник
відділу економіко-правових проблем містознавства,
Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ,
ORCID: 0000-0002-5342-622X
Є. С. Градобоева,
к. е. н., старший науковий співробітник
відділу економіко-правових проблем містознавства,
Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ,
ORCID: 0000-0002-1086-8159*

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ МІСТА

*M. V. Melnykova
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Leading Researcher Department of Economic and Legal Problems of City-study,
Institute of Economic and Legal Research of NAS of Ukraine, Kyiv
Ye. S. Gradoboieva
PhD in Economics, Senior Researcher,
Department of Economic and Legal Problems of City-study,
Institute of Economic and Legal Research of NAS of Ukraine, Kyiv*

ECONOMIC AND LEGAL FEATURES OF MANAGING CITY'S ENVIRONMENTAL SECURITY SYSTEM

Статтю присвячено виявленню та узагальненню особливостей управління системою екологічної безпеки міста в економічному та правовому аспектах. Охарактеризовано суб'єкт, об'єкт і принципи управління системою екологічної безпеки міста та умови їх дотримання. Визначено, що правові особливості управління системою екологічної безпеки міста проявляються в необхідності забезпечення узгодженості загальнодержавної законодавчої бази і локальних нормативно-правових актів, які приймаються органами місцевого самоврядування. Економічні особливості управління системою екологічної безпеки міста полягають в поєднанні різних джерел фінансування заходів з охорони навколишнього середовища міста, що включають: кошти державного та місцевого бюджету, приватних інвесторів, міжнародних фондів. Ці заходи полягають в запобіганні забруднення атмосфери, водойм, ґрунтів, у розвитку відновлюваної енергетики, благоустрої території міста. Обґрунтовано, що процес управління екологічною безпекою міста передбачає розробку екологічних стратегій, реалізацію екологічних проектів, підтримку екологічного підприємництва та екологічної кооперації. При розробці стратегій і проектів необхідно враховувати економічні інтереси учасників, а для їх реалізації доцільно використання

механізмів публічно-приватного партнерства та корпоративної соціальної відповідальності.

The article identifies and summarizes the features of managing the city's environmental security system in economic and legal aspects. The relevance of the study is explained by the fact that the environmental security system is very important for a sustainable development of the city. This system has economic and legal features, and they should be taken into consideration when managing the above system. In the process of research there were used the methods of systemic and structural analysis, synthesis, logical generalization, abstraction and formalization.

The subject, object and principles of managing the city's environmental security system are characterized in the article. The principles of managing the city's environmental security system include the following: the unity of the components of sustainable development; responsibility of state authorities and local governments; priorities; economic motivation; environmental risk assessment; phasing; prevention and prediction of environmental hazards; informational content; community participation; environmental education. It has been determined that the legal features of managing the city's environmental security system are manifested in the need to ensure the consistency in the nation-wide legislative base and local regulatory acts that are adopted by local governments. The economic features of managing the city's environmental security system are a combination of various sources of financing measures necessary for protection of the city's environment. These measures are aimed at preventing air pollution, water pollution and soil pollution, as well as at developing renewable energy, and improving the city's territory. The sources of financing include the funds from the state and local budgets, private investors, and international funds. The process of managing the city's environmental security involves the development of environmental strategies, implementation of environmental projects, support to the environmental entrepreneurship and environmental cooperation. When developing the strategies and projects, it is necessary to take into account the economic interests of the following participants: the bodies of state administration and local self-government authorities, population, business, and the public. To implement the projects, it is advisable to use the mechanisms of public-private partnership and corporate social responsibility. Further studies should be focused on ensuring the compliance with the principles of managing the city's environmental security system.

Ключові слова: місто; екологічна безпека; система; управління; економічні та правові особливості.

Keywords: city; environmental security; system; management; economic and legal features.

Постановка проблеми. Становлення та розвиток ринкових умов господарювання в Україні потребують певних змін і перетворень на державному, регіональному та міському рівні, спрямованих на забезпечення сталого розвитку і мають ґрунтуватися на виваженій екологічній політиці за умов дотримання економічної ефективності та соціальної справедливості. Підвищені вимоги до якісного вирішення зазначеної проблематики висувають європейська інтеграція економіки України, зобов'язання країни в рамках Угоди про асоціацію з ЄС та імплементації відповідних Директив ЄС у сфері охорони довкілля. Цього неможливо досягти без обґрунтування науково-методичних підходів, пропозицій і рекомендацій щодо формування та розвитку системи екологічної безпеки міста на підставі прийняття та реалізації відповідних управлінських рішень, пов'язаних із охороною та раціональним використанням повітряних, водних, земельних ресурсів, утилізацією промислових і побутових відходів, благоустроєм міської території, а також визначення відповідних стратегічних напрямів, економічних методів та правових інструментів їх реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про існування значного наукового доробку з проблем забезпечення екологічної безпеки території, взагалі, та міста, зокрема. Фахівцями узагальнено проблеми сталого розвитку у екологічному аспекті на різних рівнях управління економікою та запропоновано шляхи їх вирішення, накопичено значний досвід щодо охорони навколишнього середовища та підтримки екологічної безпеки території. Так, серед праць українських дослідників із зазначеної проблематики особливе місце посідають наукові розробки М.Ю. Абрамчук, І.М. Кобушко, С.М. Домбровської, В.В. Коврегін, присвячені визначенню організаційних, економічних та фінансових аспектів системи управління забезпеченням екологічної безпеки, розробці заходів щодо вирішення міських екологічних проблем, пов'язаних із забрудненням

повітря, води, ґрунту, використанням нетрадиційних джерел енергії, розбудовою зон відпочинку та поведінням з побутовими й виробничими відходами [1 – 2]. В працях В.С. Дудюк, О. Кононенко та С.І. Лавріненка міститься докладний аналіз теоретичних підходів до визначення поняття екологічної безпеки [3 – 5], в той час як у дослідженнях О.П. Лотуша, І.В. Патоки, Д.В. Якушева розглядаються прикладні аспекти екологічної політики на міському рівні, включаючи зокрема основні етапи розробки, економічні механізми формування та напрями реалізації в умовах реформування владних повноважень в Україні [6 – 8].

Зарубіжними фахівцями істотний внесок зроблено у визначення складових екологічного середовища міста та виявлення впливу на них урбанізаційних процесів, а також соціо-еколого-економічних проблем великих мегаполісів, обґрунтування особливостей планування та розвитку міських територій із врахуванням чинників навколишнього середовища [9 – 10]. Особливу увагу приділено розробці пропозицій щодо зменшення та подолання загроз екологічній безпеці з боку шкідливих виробництв, автомобільного транспорту та інженерних комунікацій міста, в тому числі за рахунок розширення джерел фінансування проєкологічних інвестицій у підприємства міського господарства [11 – 12]. В цілому, огляд наукових праць зарубіжних дослідників [9 – 12] свідчить про те, що в них містяться пропозиції щодо сталого розвитку та управління екологічною безпекою на рівні міста за кордоном, визначення основних чинників, які впливають на цей процес, проте, не враховують особливості міського розвитку та місцевого самоврядування в Україні.

Це обумовлює нагальну потребу у більш детальному опрацюванні особливостей управління системою екологічної безпеки міста в економічному та правовому аспекті, що й визначає мету та завдання дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є виявлення та узагальнення економічних і правових особливостей системи екологічної безпеки міста, які доцільно враховувати при прийнятті рішень щодо управління нею.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міський рівень системи екологічної безпеки є базовим, оскільки саме на ньому здійснюється управління в галузі охорони навколишнього середовища, організація міжтериторіальних екологічних заходів, а також діяльність у сфері поведінки з відходами: організація їх збору, складування, вивезення, утилізація.

Система забезпечення та підтримки екологічної безпеки в місті є вельми складною і включає велику кількість елементів. Основним завданням системи є попередження можливості виникнення та реалізації екологічної небезпеки, причинами якої є можливі зміни в стані повітряного басейну, ґрунтів, природних вод різного розташування, атмосферних випадів, основних складових і елементів транспортної мережі, будівель, споруд, інженерних мереж різного призначення, елементів озеленення, підприємств з екологічно небезпечними виробництвами і технологіями та інших під дією низки техногенних та інших чинників.

Місто як нестаціонарна відкрита, досить цілісна тривимірна просторова система з множинними розподіленими кількісними і якісними характеристиками виникло як антропогенна складова всіх геосфер (літосфери, атмосфери, гідросфери, біосфери). Основними характеристиками міста як системи виступають нестаціонарність, енергодинамічність та термодинамічна відкритість, незамкнутість при енергообміні та обміні інформацією, наявність стійкої рівноваги (при сприятливих умовах).

Забезпечення і підтримка екологічної безпеки та попередження і ліквідація дисбалансу в міських екосистемах виступає важливим завданням сталого розвитку міста. Будь-яка людська діяльність має негайні або відстрочені в часі екологічні наслідки, що формуються як у місці діяльності, так і у віддаленому просторі. Виникнення і поширення наслідків екологічних порушень може представляти собою ланцюговий розгалужений процес, можливо, інерційний, затягнутий за часом прояву. Розробка загальноміських заходів щодо зниження техногенного навантаження на екосистеми, зменшення забруднення, мінімізації екологічної небезпеки повинна здійснюватися на основі аналізу міського середовища як ієрархічно організованої багаторівневої складної системи, що включає наступні підсистеми: житлові та виробничі будівлі, споруди, інженерні мережі; рекреаційні наземні території і водні об'єкти (алеї, сади, парки, бульвари, річки, канали, ставки, узбережжя та ін.); обслуговуючі центри міської інфраструктури (полігони, склади, звалища відходів); ґрунти; повітряний басейн; геологічне середовище.

Основними об'єктами екологічної безпеки є людина (особистість) з її правом на здорове і сприятливе для життя навколишнє природне середовище; громада з її матеріальними і духовними цінностями, які залежать від екологічного стану території міста; сприятлива екосистема міста як основа сталого розвитку суспільства і благополуччя майбутніх поколінь.

Суб'єктами забезпечення екологічної безпеки на території міста є адміністрація міста, юридичні та фізичні особи, в тому числі громадяни, організації та об'єднання, що володіють правами і обов'язками щодо забезпечення безпеки відповідно до норм та правил чинного законодавства.

Загальні принципи управління системою екологічної безпеки ґрунтуються на єдності складових сталого розвитку міста, спрямованого на підвищення якості життя населення. Зміст принципів розкрито в табл. 1.

Створенню передумов дотримання охарактеризованих принципів в процесі прийняття відповідних управлінських рішень сприятиме врахування економічних та правових особливостей управління системою екологічної безпеки міста. Основна мета екологічної безпеки полягає в досягненні сталого розвитку зі створенням сприятливого середовища проживання і комфортних умов для життєдіяльності та відтворення населення, забезпеченні охорони природних ресурсів та біорізноманіття, запобіганні техногенних аварій і катастроф.

Досягнення поставленої мети передбачає комплексне, системне і цілеспрямоване рішення стратегічних завдань у сфері забезпечення екологічної безпеки населення: у сфері охорони навколишнього природного середовища та відновлення природних комплексів; у сфері реабілітації здоров'я населення, схильного до впливу забрудненого навколишнього середовища.

Таблиця 1.
Принципи управління системою екологічної безпеки

Принципи	Зміст принципу
Відповідальність державної влади і місцевого самоврядування	Законодавче закріплення режиму взаємної відповідальності органів місцевого самоврядування та державних органів управління за стан навколишнього середовища і природних ресурсів, розробку і реалізацію спільних заходів щодо забезпечення екологічної безпеки міста
Пріоритетність	При розробці та реалізації містобудівних, інженерних, промислових та інших проєктів пріоритетність оцінки негативного впливу на стан навколишнього природного середовища та здоров'я населення
Економічна мотивація	Використання важелів та стимулів, впровадження екологічних оцінок витрат і результатів, регламентів, сертифікатів та стандартів
Врахування екологічного ризику	Першочерговість розробки та реалізації заходів щодо охорони довкілля територій, підприємств і об'єктів із критичною екологічною обстановкою, що безпосередньо впливає на здоров'я населення; пріоритетність виявлення і вирішення завдань зниження екологічного ризику на об'єктах потенційної екологічної небезпеки
Етапність	Встановлення коротко-, середньо- та довгострокових цілей і завдань, відповідність короткострокових і середньострокових результатів довгостроковим цілям екологічної безпечності міста
Запобігання і прогнозування	Попередження погіршення екологічної ситуації, обстановки; поступовий перехід від дій, спрямованих на локалізацію негативних наслідків, обумовлених порушенням екологічної рівноваги, до їх прогнозування і запобігання
Інформативність	Підвищення повноти і точності інформації про стан навколишнього природного середовища та джерела екологічної небезпеки для прийняття адекватних рішень з управління міським розвитком
Участь громадськості	Широке поширення екологічної інформації, що зачіпає інтереси населення і забезпечення участі громадськості в прийнятті рішень
Екологічна освіта	Виховання населення для формування світогляду громадян різного віку на основі глибокої поваги до природи

Джерело: складено авторами за даними [1-3]

Концепція екологічної безпеки є системою поглядів, цілей і завдань, принципів і пріоритетів, а також заснованих на ній дій політичного, економічного, правового, адміністративного, науково-технічного, санітарно-епідеміологічного та освітнього характеру, спрямованих на побудову безпечних і сприятливих умов життя населення.

Правові дії, спрямовані на управління системою екологічної безпеки міста, здійснюються на підставі забезпечення узгодженості, єдності цілей, завдань та пріоритетів, регламентованих відповідною загальнодержавною законодавчою базою (зокрема, Законами України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 р. №2697-VIII, «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20 березня 2018 р. №2354-VIII, «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. № 1264-XII (із змін.), «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017 р. № 2059-VIII, «Про охорону атмосферного повітря» від 16 жовтня 1992 р. № 2707-XII (із змін.), «Про відходи» від 5 березня 1998 р. № 187/98-ВР (із змін.), «Про охорону земель» від 19 червня 2003 р. № 962-IV(із змін.), Водним кодексом України від 6 червня 1995 р. № 213/95-ВР (із змін.)) та локальними нормативно-правовими актами, які приймаються органами місцевого самоврядування (екологічною стратегією регіону або міста, місцевими програмами охорони довкілля (екологічними програмами) тощо), а також у відсутності протиріч у напрямках, механізмах, засобах та інструментарії їх реалізації на різних рівнях управління.

Отже процес управління екологічною безпекою міста передбачає розробку екологічних стратегій, реалізацію екологічних проєктів, підтримку екологічного підприємництва та екологічної кооперації.

Слід звернути увагу і на той факт, що стан навколишнього середовища є одним з найважливіших параметрів, що визначають якість життя населення на території міста, рівень його сталого розвитку. Стійкість розвитку міста з позицій сприятливого для життєдіяльності навколишнього середовища та охорони здоров'я населення визначається:

забезпеченістю ресурсами економіки та соціальної сфери (водними, лісовими, земельними, мінерально-сировинними);

якістю навколишнього середовища в порівнянні з санітарно-гігієнічними нормативами (атмосферне повітря, стан водних об'єктів, земельних ресурсів, рівень фізичних впливів, рекреаційні зони відпочинку);

відповідністю гігієнічним та іншим нормативам, нормам, стандартам споживаних ресурсів: питної води, продуктів харчування, вирощених на відповідних природних територіях, а також місцевих матеріально-сировинних і природних ресурсів (риба, ліс, пісок, торф, камінь та ін.), продукції з них;

станом захищеності життя і здоров'я населення, їх майна від можливого негативного впливу антропогенної діяльності, надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру та їх наслідків;

підвищенням кваліфікації в галузі екологічної безпеки, охорони навколишнього середовища та поведінки з відходами керівників і працівників підприємств, установ та організацій міста.

Формування міської екологічної політики має базуватися на аналізі існуючої екологічної ситуації та прогнозів її розвитку. На основі аналізу виробляються технологічні та організаційно-правові заходи щодо попередження, ліквідації або нейтралізації несприятливих факторів, що включають:

ресурсозбереження (збір та утилізація відходів споживання, оборотне водопостачання, безстічне водокористування, економія води, розвиток відновлюваної енергетики);

впровадження прогресивних технологій і модернізація матеріально-технічної бази конкретних виробництв;

створення особливо охоронюваних природних територій, рекреаційних зон відпочинку, зелених приміських зон;

перепрофілювання, перебазування або ліквідацію екологічно небезпечних виробництв;

запобігання і мінімізацію впливу антропогенних об'єктів (відходів, хімічних речовин) на навколишнє середовище;

використання економічних інструментів регулювання природокористування.

Реалізація зазначених заходів з охорони та підтримки системи навколишнього середовища міста, пошуку можливостей щодо поліпшення екологічних показників і в цілому підвищення екологічної безпеки міста пов'язані з розробкою та реалізацією високовартісних екологічних проектів, що потребує значного обсягу фінансових ресурсів. Це визначає економічні особливості управління системою екологічної безпеки міста, які полягають у забезпеченні оптимального поєднання різних джерел фінансування шляхом залучення коштів державного та місцевого бюджету, приватних інвесторів, міжнародних фондів.

Зазначене, в свою чергу, обумовлює доцільність співробітництва влади та бізнесу з використанням механізмів публічно-приватного партнерства та корпоративної соціальної відповідальності з врахуванням, досягненням збалансованості та дотриманням економічних інтересів кожного з партнерів. На цьому, зокрема, наголошено у розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу в Україні на період до 2030 року» від 24 січня 2020 р. № 66-р. В якості одного з очікуваних результатів реалізації зазначеної Концепції передбачається забезпечення раціонального використання природних ресурсів, зниження рівня енергоспоживання та зменшення обсягу викидів, зниження впливу виробничої діяльності на навколишнє природне середовище та збереження біорізноманіття, що досягається шляхом участі суб'єктів господарської діяльності у здійсненні екологічних інновацій та створення системи екологічного менеджменту.

Забезпеченню економічної ефективності, соціальної справедливості та екологічної результативності реалізації екологічних стратегій і проектів, екологічного підприємництва та екологічної кооперації із використанням механізмів публічно-приватного партнерства та корпоративної соціальної відповідальності сприятиме досягнення взаємовигідності такого співробітництва, поліпшення інвестиційного клімату в місті, в тому числі за рахунок підвищення лояльності органів державної влади та місцевого самоврядування по відношенню до приватних інвесторів, якими реалізуються екологічні проекти, шляхом забезпечення інформаційної прозорості, надання пільг та преференцій.

У більшості випадків екологічні проблеми території і пріоритети міської природоохоронної політики пов'язані з економічним розвитком, функціонуванням конкретних господарюючих суб'єктів, що забруднюють навколишнє середовище. У цих випадках органи місцевого самоврядування, з одного боку, повинні жорстко вимагати дотримання екологічного законодавства на території міста, з іншого боку, знаходити консенсус і забезпечувати в комплексі економічні та екологічні аспекти сталого розвитку міста. Ефективне вирішення екологічних проблем може бути досягнуто тільки на основі узгодженої діяльності органів місцевого самоврядування з органами державного управління і нагляду, а також суб'єктами господарювання при чіткому дотриманні прав останніх, їх відповідальності за дотримання природоохоронного законодавства та поліпшення екологічної ситуації на території міста. При цьому необхідно забезпечити поєднання адміністративних, нормативних та економічних методів управління природоохоронною діяльністю для екологічно безпечного мешкання населення на території міста.

Підводячи підсумок, доцільно узагальнити економічні та правові особливості системи екологічної безпеки міста на рис. 1. Представлені економіко-правові особливості доцільно враховувати при прийнятті стратегічних і тактичних рішень з управління екологічною безпекою в контексті сталого розвитку міста. Система екологічної безпеки міста повинна базуватися на трьох основних складових: комплексній системі екологічного нормування і контролю; інтегральній екологічній оцінці стану території на основі системи моніторингу природного середовища, екологічного аудиту, аналізу ступеня та характеру негативного впливу господарюючих суб'єктів на навколишнє середовище з прогнозуванням заходів щодо попередження, зниження, ліквідації такого впливу, єдиній цілісній системі управління в галузі природокористування і охорони навколишнього середовища.

Поєднання адміністративних, нормативних та економічних методів управління природоохоронною діяльністю з метою підтримки системи екологічної безпеки території

Рис. 1. Економічні та правові особливості системи екологічної безпеки міста

Джерело: розроблено авторами за даними [7; 9-10; 12]

Для ефективного управління якістю навколишнього середовища необхідна інформація про його стан на території міста, про наявність чи відсутність змін в обсязі та ступені забруднення продуктами господарської та іншої діяльності, про спрямованість цих змін (зменшення, збільшення). Така інформація може бути отримана на підставі комплексної екологічної оцінки території і в процесі екологічного моніторингу й систематичного контролю якості навколишнього середовища. Це пов'язано з тим, що система екологічної безпеки на рівні міста відіграє подвійну роль: важливо не тільки вчасно відстежити негативні процеси в природному

середовищі, а й своєчасно запланувати відповідні управлінські рішення щодо організації природоохоронних заходів, незалежно від їх вартості, джерел фінансування та термінів впровадження, зокрема будівництво очисних споруд, обмеження скидів (викидів), рекультивація земель, збір вторинної сировини.

Висновки. Екологічна безпека як невід'ємна складова сталого розвитку території потребує постійної підтримки на підставі прийняття та реалізації відповідних управлінських рішень, спрямованих на поліпшення стану довкілля, підвищення якості життя населення та забезпечення відкритості міста для ділових відвідувань та туризму.

Зазначені рішення складають стратегію і тактику управління системою екологічної безпеки міста та повинні враховувати її економічні та правові особливості. Ці особливості включають необхідність узгодження нормативно-правової бази на державному та міському рівні, визначення джерел фінансування заходів із охорони довкілля, контролю за станом екологічної безпеки у місті, залучення зацікавлених сторін для реалізації проектів, спрямованих на поліпшення цього стану. Врахування зазначених економіко-правових особливостей повинно здійснюватися при розробці концепції міської екологічної політики та обґрунтуванні стратегій, програм, проектів управління екологічною безпекою міста із залученням всіх зацікавлених сторін, а для їх реалізації доцільно залучати бізнес на засадах публічно-приватного партнерства та корпоративної соціальної відповідальності. При цьому важливим завданням постає забезпечення дотримання принципів управління системою екологічної безпеки міста, що й повинно стати предметом подальших досліджень.

Список використаних джерел.

1. Абрамчук М.Ю., Кобушко І.М. Система управління забезпеченням екологічної безпеки: організаційні, економічні та фінансові аспекти. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки*. 2015. № 1(4). С. 127–133.
2. Домбровська С.М., Коврегін В.В., Помаза-Пономаренко А.Л., Колєнов О.М. Державне управління у сфері безпеки соціально-еколого-економічних систем: монографія. Х.: НУЦЗУ, 2017. 244 с.
3. Дудюк В.С., Гобела В.В. Теоретичні підходи до визначення поняття екологічної безпеки. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 25.5. С. 130–135.
4. Кононенко О. Екологоорієнтований розвиток міст: теоретичні підходи та досвід формування. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Географія*. 2014. Вип. 1. С. 22–25.
5. Лавріненко С.І. Екологічна безпека. *Енциклопедії сучасної України* – URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=18670 (дата звернення 19.03.2020).
6. Лотуш О.П. Основні етапи розробки екологічної політики як складова системи муніципального екологічного менеджменту. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2011. №3. Т.1. С. 211–217.
7. Патока І.В. Економічні механізми формування місцевої екологічної політики та напрямки її реалізації в умовах реформування владних повноважень в Україні. *Економіка та суспільство*. 2017. № 13. С. 923–929 URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/156.pdf (дата звернення: 03.03.2020).
8. Якушев Д.В. Екологічна політика: стратегічне управління сталим розвитком території. *Політикус*. 2017. Вип. 5. С. 127–130.
9. Папенів К.В., Никоноров С.В., Земскова О.В. Социо-эколого-экономические проблемы крупных мегаполисов. *Проблемы прогнозирования*. 2015. № 5. С. 119–126.
10. Kustysheva I. Consideration of Environmental Factors in Planning and Development of Urban Areas. IOP Conference Series: Materials Science and Engineering. 2017. doi:10.1088/1757-899X/262/1/012166 – URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1757-899X/262/1/012166/pdf> (дата звернення 02.03.2020).
11. Song Y. Ecological city and urban sustainable development. *Procedia Engineering*. 2011. Vol. 21. Pp. 142–146.
12. Wrocska M., KwarciaK-Koziowska A., Diugosz K. and Galwa-Widera M. Financing pro-ecological investments in the Czskstochowa municipal enterprise. 3rd International Conference on Energy and Environmental Protection. E3S Web of Conferences 46, 00022. 2018 – URL: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/20184600022> (дата звернення 02.03.2020).

References.

1. Abramchuk, M.Yu. and Kobushko, I.M. (2015), “Environmental safety management system: organizational, economic and financial aspects”, *Naukovyy visnyk MNU imeni V.O. Sukhomlyns'koho. Ekonomichni nauky*, vol. 1(4), pp. 127–133.
2. Dombrov'ska, S.M., Kovrehin, V.V., Pomaza-Ponomarenko, A.L. and Kolyenov, O.M. (2017), *Derzhavne upravlinnya u sferi bezpeky sotsial'no-ekoloho-ekonomichnykh system: monohrafiia* [Public administration in the field of safety of socio-ecological-economic systems: monograph], NUCZU, Kharkiv.
3. Dudyuk, V.S. and Gobela, V.V. (2015), “Theoretical approaches to defining the concept of environmental safety”, *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny*, issue 25.5, pp. 130–135.
4. Kononenko, O. (2014), “Ecologically oriented urban development: theoretical approaches and experience of formation”, *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya Heohrafiia*, issue 1, pp. 22–25.
5. Lavrinenko, S.I. (2020), “Ecological safety”, *Entsyklopediyi suchasnoyi Ukrayiny*, [Online], available at: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=18670 (Accessed 19 March 2020).

6. Lotush, O.P. (2011), "Main etapi rozrobki ekologichno i politiki yak warehouse system and municipal ecologic's management", *Marketynh i menedzhment innovatsyi*, vol. 3, issue 1, pp. 211–217.
7. Patoka, I.V. (2017), "Economic mechanisms of formation of the local self-government policy and its implementation tendencies under reforming of the power authorities in Ukraine", *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 13, pp. 923–929, [Online], available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/156.pdf (Accessed 03 March 2020).
8. Yakushev, D.V. (2017), "Environmental policy: strategic management of sustainable development of the territory", *Politykus*. 2017, issue 5, pp. 127–130.
9. Papenov, K.V., Nikonorov, S.V. and Zemskova, O.V. (2015), "Socio-ecological-economic problems of large megacities", *Problemy prognozirovaniya*, vol. 5, pp. 119–126.
10. Kustysheva, I. (2017), «Consideration of Environmental Factors in Planning and Development of Urban Areas», *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, [Online], available at: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1757-899X/262/1/012166/pdf> (Accessed 02 March 2020). DOI:10.1088/1757-899X/262/1/012166.
11. Song, Y. (2011), "Ecological city and urban sustainable development", *Procedia Engineering*, vol. 21, pp. 142–146.
12. Wrocska, M., Kwarciak-Koziowska, A., Diugosz, K. and Galwa-Widera M. (2018), "Financing pro-ecological investments in the Czkstochowa municipal enterprise", *3rd International Conference on Energy and Environmental Protection*, E3S Web of Conferences 46, 00022, [Online], available at: <https://doi.org/10.1051/e3sconf/20184600022> (Accessed 02 March 2020).

Стаття надійшла до редакції 20.03.2020 р.